

Raport końcowy z warsztatu refleksyjnego dotyczącego ewaluacji (on- going) realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR) Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie Korona Północnego Krakowa.

Data i miejsce warsztatu: 8 luty 2018r., sala w Szkole Podstawowej w Więclawicach Starych, ul. Św. Jakuba 94, 32-091 Więclawice Stare.

Liczba uczestników:

Moderatorzy: Monika Kwaczała – Dyrektor Biura LGD oraz Nina Dragosz- z Grupy Trenerskiej Mentor.

Cel warsztatu: Warsztat refleksyjny to element ewaluacji wewnętrznej on-going wprowadzony do realizacji w LGD Wytyczną Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Wytyczna 5/3/2017 z 18 sierpnia 2017 r.). Zgodnie z nią oraz Podręcznikiem Monitoringu i Ewaluacji LSR, na początku każdego roku LGD dokonuje ewaluacji wewnętrznej, której kulminacyjnym punktem jest przeprowadzanie ćwiczeń opartych o analizę i refleksję nad otrzymanymi wynikami mających na celu dokonanie bieżącej analizy procesu wdrażania i jego efektów oraz zmian w otoczeniu LSR. Celem warsztatu jest lepsze zrozumienie osiągniętych rezultatów, zmian otoczenia oraz przewidywanie zagrożeń związanych z realizacją wskaźników a poprzez to całej Strategii. Rozważania przeprowadzone w trakcie warsztatów mogą być również podstawą do podejmowania decyzji o ewentualnej zmianie kierunku działań – jeśli to będzie konieczne – oraz stanowią wkład w ewaluację ex-post.

Zagadnienia omawiane na spotkaniu oraz konkluzje z dyskusji:

1. Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR przebiegała zgodnie z planem i można ją uznać za zadowalającą?

Wg. Uczestników warsztatu refleksyjnego realizacja planu finansowego i rzeczowego LSR przewidzianego na rok 2017 nie jest w pełni zadowalająca. Z naboru na działanie „Podejmowanie działalności gospodarczej” mimo wpłynięcia 29 wniosków o przyznanie pomocy i wybraniu przez Radę LGD 5 wniosków na łączną kwotę 400 000,00 zł zostały zawarte finalnie 3 umowy przyznania pomocy na łączną kwotę 240 000,00 zł. Nabór na działanie „Rozwijanie działalności gospodarczej” zgromadził 19 zainteresowanych Wnioskodawców, z których 6 zostało wybranych do dofinansowania. Do dnia sporządzenia niniejszego raportu, żadna umowa o dofinansowanie nie została podpisana, wnioski są aktualnie oceniane przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego (UMWM). Zdecydowanie lepiej wygląda sytuacja z działaniami inwestycyjnymi dot. ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury sportowo- rekreacyjnej. W dwóch ogłoszonych naborach wpłynęło łącznie 7 wniosków, z których 4 są w trakcie realizacji, kolejne 4 są na etapie oceny.

W trakcie dyskusji wśród zebranych podkreślano jednak pozytywną rolę Rady LGD w procesie podejmowania decyzji w sprawie oceny i wyboru operacji do dofinansowania. Mimo problemów formalnych na początku wdrażania, kiedy to wszystkie podmioty nabywały wiedzy i sprawności w prawidłowym sposobie oceny wniosków Rada LGD działa sprawnie i aktualnie ocena A0 zakończonego naboru prowadzona przez UMWM nie wykazuje uchybień proceduralnych dotyczących sposobu oceny i wyboru projektów do dofinansowania.

1a. Jeżeli nie to czy poziom realizacji może negatywnie wpłynąć na realizację celów LSR?

Niższy (niż zakładano na etapie opracowywania LSR) poziom realizacji planu rzeczowego i finansowego może negatywnie wpłynąć na osiągnięcie założonych poziomów realizacji wskaźników przewidzianych na pierwszy kamień milowy (tj. 31.12.2018r.). Wg. zebranych realizacja celów LSR nie wydaje się być zagrożona, gdyż niewykorzystane środki wracają do budżetu LSR, a LGD planuje w najbliższym czasie ogłaszanie kolejnych edycji naborów, co pozwoli na przyspieszenie procesu wydatkowania środków z budżetu LSR oraz osiągnięcie zamierzonych poziomów wskaźników.

1b. Jakie można wskazać przyczyny odstępstw od planu?

Uczestnicy warsztatu zdefiniowali 3 główne (wg. Nich) przyczyny odstępstwa od planu:

1. zbyt mało naborów ogłoszonych przez LGD i zbyt mała pula środków dostępnych w tych naborach;
2. zbyt częste zmiany przepisów prawa regulujących proces wdrażania LSR, co pociąga za sobą konieczność wielokrotnego aktualizowania dokumentacji niezbędnej do uruchomienia naborów wniosków na poszczególne działania w ramach wdrażania LSR;
3. bardzo długi okres weryfikacji wniosków przekazywanych przez LGD do UMWM np. w przypadku jednego z wniosków o przyznanie pomocy w ramach „podejmowania

działalności gospodarczej” okres od przekazania przez LGD dokumentacji po zakończonym naborze wniosków do UMWM do podpisania umowy z Beneficjentem wyniósł 11 miesięcy!

1c. Jakie działania można podjąć, by uniknąć ich w kolejnym roku?

Członkowie Zarządu obecni na warsztacie wyjaśnili zebrany, że w 2018 roku LGD zaplanowała intensyfikację naborów wniosków na poszczególne działania wskazane w LSR. Zaplanowano ogłoszenie naborów na wszystkie działania, na maksymalne kwoty dostępne w budżecie LSR. Takie działanie ma umożliwić przyspieszenie wydatkowania środków oraz realizacji planu rzeczowego, co przełoży się na znaczący wzrost poziomu realizowanych wskaźników wskazanych w LSR. Dla powodzenia tych działań ważne jest jednak przyspieszenie w procesie oceny wniosków oraz zawierania umów o przyznanie pomocy po stronie UMWM.

2. W jakim stopniu jakość składanych projektów wybieranych we wszystkich obszarach tematycznych wpływa na osiągnięcie wskaźników w zaplanowanym czasie?

Uczestnicy warsztatu refleksyjnego podkreślili, że jakość wybieranych wniosków ma kluczowe znaczenie w osiągnięciu wskaźników. Im lepiej przygotowane wnioski, poprawnie skompletowane załączniki, prawidłowo opracowany biznes plan tym szybciej powinien przebiegać proces oceny, podpisywania umów oraz rozliczania projektów, a co za tym idzie proces osiągnięcia wskaźników LSR.

2a. W jakich obszarach tematycznych jakość wniosków jest zadowalająca, a w których budzi wątpliwość?

W obszarze tego pytania wypowiedzieli się przedstawiciele Rady LGD, którzy wskazali, że w oparciu o dotychczasowe doświadczenia LGD z przeprowadzonych i ocenionych naborów jakość wniosków składanych przez JST jest najlepsza, co wiąże się z dużym doświadczeniem tych jednostek oraz kadry pracowniczej bezpośrednio zaangażowanej w przygotowanie dokumentacji aplikacyjnej. Jednocześnie zauważono, iż wnioski w działaniach z obszaru przedsiębiorczości w przeważającej ilości opracowywane są przez firmy doradcze i consultingowe, co niestety nie przekłada się na ich jakość. Wnioski te często przygotowywane są w ten sposób, aby na ocenie wg lokalnych kryteriów wyboru osiągnąć jak największą liczbę punktów, często można zauważyć, że opisy we wniosku są „mocno naciągane”. Po analizie zapisów widać, że sama treść wniosków, zakładany poziom realizacji wskaźników, czy zaplanowany do osiągnięcia poziom sprzedaży/zysków są nierealne. W naborach zorganizowanych w 2017 roku nie było naborów na operacje grantowe, gdzie prawdopodobnie największą liczbę Beneficjentów będą stanowiły organizacje pozarządowe, dlatego w niniejszym raporcie nie podnoszono tematu jakości wniosków składanych przez tego typu wnioskodawców.

2b. Jeżeli jakość w pewnych obszarach budzi wątpliwość, czy może odbić się na realizacji celów LSR?

Gorsza jakość wniosków może docelowo odbić się na realizacji celów LSR, gdyż słabej jakości wnioski są masowo odrzucane na etapie oceny wniosków przez UMWM. Ocena tam prowadzona jest niezwykle wnikliwa i oparta o narzędzia informatyczne i kontrolne niedostępne na etapie oceny przez LGD, co powoduje, że mimo pozytywnej oceny przez LGD dany wniosek zostaje negatywnie oceniony przez UMWM. Duży odsetek wniosków,

które mimo pozytywnej oceny na etapie LGD nie są akceptowane na etapie oceny w UMWM znacząco spowalnia proces osiągania wskaźników LSR, tym samym realizacji celów strategii.

2c. Co można zrobić by podnieść jakość wniosków?

Członkowie Zarządu obecni na warsztacie wyjaśnili, że w LGD prowadzone są różnego typu działania informacyjno-doradcze (np. spotkania w terenie, doradztwo bezpośrednie, doradztwo mailowe oraz telefoniczne) jednak zdecydowana liczba wnioskodawców decyduje się zlecić opracowanie dokumentacji aplikacyjnej podmiotowi zewnętrznemu. Z dyskusji na ten temat wynioskowano, że ważne jest, aby zwiększyć świadomość wśród Beneficjentów, że nie mogą oni całkowicie wyłączyć się z procesu przygotowywania dokumentacji, że muszą na każdym etapie współpracować z osobą przygotowującą wniosek aplikacyjny i weryfikować jej pracę.

3. W jakim stopniu stosowane kryteria wyboru projektów spełniają swoją rolę?

W ramach dyskusji nad tym zagadnieniem zebranie stwierdziło, że aktualnie stosowane Lokalne Kryteria Wyboru są wynikiem kilkukrotnego procesu konsultacyjnego i aktualizacyjnego, dlatego spełniają swoją rolę w zadowalającym stopniu i pozwalają na prowadzenie prawidłowej oceny przez Radę LGD. Pierwotna treść Kryteriów budziła zastrzeżenia i była niedoskonała. Pozwalała ona na indywidualną interpretację pewnych zapisów, które były zbyt mało szczegółowe i jednoznaczne, co pozwalało na ich indywidualną interpretację przez wnioskodawców i było przyczyną dużej liczby protestów (głównie dotyczy pierwszego naboru na działanie „Podejmowanie działalności gospodarczej”).

3a. Czy są jednoznaczne, obiektywne, czy pozwalają wybrać najlepsze wnioski?

Kryteria wyboru stosowane obecnie pozwalają na prowadzenie w sposób prawidłowy procesu oceny operacji. Kryteria są szczegółowe, obiektywne i w sposób jednoznaczny pozwalają na przyznawanie punktów. W oparciu o kilkukrotną konsultację Lokalnych Kryteriów Wyboru wypracowano zapisy, które wskazują że znakomita większość stosowanych kryteriów opiera się wprost o zapisy wniosku lub załączników i na ich podstawie przyznawane są punkty.

3b. Czy wnioskodawcy zgłaszają wątpliwości odnośnie kryteriów, jakie?

Dyrektor Biura zreferowała zebraniem to zagadnienie: Wnioskodawcy zgłaszali uwagi podczas pierwszych naborów wniosków. Uwagi te dotyczyły głównie braku jednoznacznych zapisów odnośnie kryterium dot. innowacyjności czy zastosowania w ramach planowanej operacji rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub przeciwdziałających zmianom klimatu. Po dyskusji nad tym tematem uczestnicy zdecydowali, że jednak wszelkie nieścisłości w tym obszarze zostały dopracowane i aktualnie obowiązujące Kryteria nie budzą zastrzeżeń Beneficjentów.

3c. Co można zrobić, żeby poprawić katalog kryteriów?

W toku dyskusji ustalono następującą rekomendację: aktualnie stosowane przez LGD Kryteria nie wymagają poprawy ani aktualizacji. Jednak LGD powinno na bieżąco monitorować sygnały płynące od Beneficjentów, którzy wszelkie uwagi mogą zgłaszać za

pomocą różnych kanałów informacji (mail, telefon, ankiety, sonda internetowa, spotkania doradcze).

4. W jakim stopniu wybierane projekty realizowane w ramach LSR przyczyniają się do osiągnięcia celów LSR i w jakim stopniu przyczyniają się do odpowiadania na potrzeby społeczności z obszaru LGD?

Osoby obecne na warsztacie refleksyjnym oceniły, że wybierane projekty przyczyniają się do osiągnięcia celów LSR oraz odpowiadają na potrzeby społeczności lokalnych LGD. Projekty, które są składane do LGD w ramach naborów dotyczą zakresów wskazanych w strategii, a te zostały określone na podstawie m.in. fiszek projektowych składanych przez potencjalnych Beneficjentów na etapie tworzenia LSR. Dotychczas przeprowadzone nabory nie wykazały, aby wnioskodawcy składali projekty, które nie wpisywały się w założenia LSR.

4a. Jakie zmiany w sytuacji społeczno-gospodarczej nastąpiły i mogą mieć wpływ na dezaktualizację LSR?

Stan wdrażania LSR jest nadal w początkowej fazie, od początku wdrażania LSR (tj. od połowy 2016r.) nie nastąpiły żadne znaczące zmiany w sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru LGD dlatego LSR nie uległa dezaktualizacji. Zapisy LSR – głównie w obszarze wskazanych

i zdefiniowanych celów jaki i wskaźników są na tyle obszerne, że nie ulegają dezaktualizacji. Na etapie tworzenia LSR nie wprowadzono bardzo „wąskich” zakresów wspieranych w ramach poszczególnych działań, co pozwala w pewnym sensie na „dostosowywanie” się LSR do sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru.

4b. Czy widać zróżnicowania potrzeb między poszczególnymi gminami? Jakie i jak można na nie zareagować?

Poszczególne gminy LGD są od siebie różne w pewnych obszarach, jednak te różnice zostały zdefiniowane już na etapie tworzenia LSR i wytypowano obszary, które będą wspierane. Nie jest możliwe, aby przy ograniczonych środkach finansowych strategia pozwalała na zaspokajanie wszelkich potrzeb społeczności lokalnej.

5. Czy przyjęty system wskaźników dostarcza wszystkie potrzebne informacje niezbędne do określenia skuteczności interwencyjnej strategii?

Zastosowane w LSR wskaźniki są zróżnicowane i oparte o wykaz wskaźników wskazanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi w podręczniku do tworzenia LSR. Zebrani na warsztacie ustalili, że wskaźniki przyjęte dla LSR pozwalają w sposób czytelny wskazać efektywność realizacji strategii oraz w sposób liczbowy przedstawić korelację „kwota wydatkowanych środków – rozwój obszaru LGD”.

5a. Czy zbierane dane są wiarygodne, a źródła trafne?

Zbierane dane dla określenia stopnia realizacji wskaźników są trafne, oparte wprost o zapisy z wniosków o przyznanie pomocy lub/i dane od wnioskodawców. Z dotychczas przeprowadzonych naborów zebrano głównie dane dot. liczby powstałych miejsc pracy lub/i ilości wspartych przedsiębiorstw, a dane oparte były wprost o zapisy z wniosków.

5b. Jeśli nie to jakie zmiany można wprowadzić na tym etapie?

Uczestnicy warsztatu wskazali, iż na tym etapie, gdzie znikoma liczba wniosków jest realizowana nie ma potrzeby wprowadzania zmian. W przyszłości, kiedy większa liczba wniosków będzie realizowana/rozliczana i będą zbierane dane dot. poziomu realizacji wskaźników np. od Beneficjentów w razie potrzeby źródła danych będą mogły być zaktualizowane.

6. Czy procedury naboru wyboru i realizacji projektów są przyjazne dla beneficjentów?

Zebrani na warsztacie refleksyjnym ocenili, że Procedury oceny i wyboru operacji generalnie są skomplikowane i obszerne, jednak jasne było dla Nich, że podyktowane jest to faktem, iż w obecnej perspektywie finansowej na LGD spoczywa większa odpowiedzialność oraz większy zakres prac. Procedury zawierać muszą zatem szereg możliwych rozwiązań dla różnego typu problemów, które LGD napotyka w procesie ogłaszania naborów, a później oceny i wyboru (wraz z procedurą wnoszenia protestów) jej zapisy muszą być szczegółowe, a co za tym idzie treść procedury jest obszerna. Dodatkowo często zmieniające się przepisy prawa powodują powiększanie się zakresu procedur.

6a. Jakie zmiany można wprowadzić w procedurach na tym etapie by podnieść ich użyteczność?

Część osób obecnych na warsztacie uczestniczy, w miarę regularnie, w spotkaniach szkoleniowo-informacyjnych organizowanych przez LGD, dlatego stwierdzili Oni, że LGD w materiałach szkoleniowo-informacyjnych prezentuje Beneficjentom w sposób bardzo czytelny i przejrzysty przepisy poszczególnych procedur. Jednak nie da się zapisów opracować w skrótowej formie, aby z jednej strony nie wprowadzić Beneficjenta w błąd lub ograniczać jego wiedzę, a z drugiej strony nie pozostawiać żadnego pola do interpretacji przez Beneficjenta. Procedury były wielokrotnie poddawane konsultacjom społecznym, nie wpływały żadne nieprzychylnie informacje na temat kształtu procedur, dlatego też zebrani byli zgodni, że w związku z powyższym obecny kształt procedur jest akceptowalny przez Beneficjentów i LGD nie musi dokonywać większych zmian w ich treści.

7. Jaka jest skuteczność działania biura LGD (działań animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?

W ocenie uczestników spotkania działalność biura LGD jest zadowalająca, a zakres i formy informacji i promocji są różnorodne. Biuro prowadzi szereg różnorodnych działań informacyjnych, animacyjnych i informacyjno-promocyjnych, a także doradczych. Działania te są organizowane nie tylko w biurze, ale także (co pochwalali zebrani) w poszczególnych gminach. Dzięki temu mieszkańcy mają bezpośrednią możliwość otrzymania informacji w swoich gminach, co jest bardzo dobre zważywszy na kwestie logistyczne (konieczność dojazdu do biura LGD). LGD oraz jej działalność obecna jest w prasie lokalnej wydawanej na obszarze LGD (co potwierdzili zebrani), materiały drukowane, ogłoszenia o naborach i inne materiały drukowane dostępne są w wielu punktach na terenach gmin (m.in. urzędy gmin, centra kultury itp.). Także obecne są stoiska promocyjno-informacyjne organizowane indywidualnie przez LGD lub we współpracy np. z urzędami gmin.

8. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD, by skuteczniej realizowała cele LSR?

Uczestnicy warsztatu wskazali następujące zmiany:

- intensyfikacja ogłaszanych naborów oraz maksymalizacja kwot dostępnych w tych naborach, aby zapobiec możliwości niezrealizowania wskaźników na kamieniu milowym w 2018 roku;
- zwiększenie liczby pracowników w biurze LGD, aby jeszcze bardziej zintensyfikować wsparcie dla Beneficjentów;
- utworzenie stanowiska, na którym pracownik będzie w szczególności współpracował i doradzał Beneficjentom projektów grantowych, jako działania szczególnie ważnego z perspektywy wdrażania LSR;

9. Inne zagadnienia związane z procesem realizacji LSR.

W obliczu dotychczasowych doświadczeń oraz po zapoznaniu się ze stanem wdrażania LSR uczestnicy warsztatu refleksyjnego jednogłośnie wskazali na konieczność egzekwowania od UMWM terminów oceny wniosków, a także uzyskania jednoznacznej odpowiedzi, w jaki sposób liczone są terminy przysługujące UMWM na weryfikację wniosków. Niedopuszczalna jest bowiem sytuacja kilkumiesięcznego przedłużania oceny wniosków, która powoduje, że dla większości naborów np. lista rezerwowa wniosków jest „tworem” fikcyjnym, który tak naprawdę nigdy nie ma szansy zafunkcjonowania w procesie oceny i wyboru wniosków.

10. Sposób wykorzystania rekomendacji.

Rekomendacje zebrane w trakcie przeprowadzonego warsztatu refleksyjnego zostaną wykorzystane do monitorowania i ewaluacji realizacji LSR w kolejnych latach.